

ЛАТИНСКИ ЈЕЗИК

Испитни каталог
за државну матуру у
школској години 2026/2027.

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

ИСПИТНИ КАТАЛОГ ЗА **ДРЖАВНУ МАТУРУ** У ШКОЛСКОЈ ГОДИНИ 2026/2027.
ЛАТИНСКИ ЈЕЗИК

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

САДРЖАЈ

УВОД	5
1. ВИШИ НИВО ИСПИТА	7
1.1. ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА	7
1.2. ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	7
1.3. СТРУКТУРА ИСПИТА	11
1.4. ТЕХНИЧКИ ОПИС ИСПИТА	14
1.4.1. ТРАЈАЊЕ ИСПИТА	14
1.4.2. ИЗГЛЕД ИСПИТА И НАЧИН РЕШАВАЊА	14
1.4.3. ПРИБОР	14
1.5. ОПИС БОДОВАЊА	15
1.5.1. ВРЕДНОВАЊЕ ПРВЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ	15
1.5.2. ВРЕДНОВАЊЕ ДРУГЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ	15
1.5.3. ВРЕДНОВАЊЕ ТРЕЋЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ	15
1.6. ПРИМЕРИ ЗАДАТАКА	16
1.6.1. ПРИМЕР ЗАДАТКА ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА	16
1.6.2. ПРИМЕР ЗАДАТКА КРАТКОГ ОДГОВОРА	17
1.7. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТ	18
ДОДАЦИ ЗА ВИШИ НИВО ИСПИТА	19
2. ОСНОВНИ НИВО ИСПИТА	29
2.1. ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА	29
2.2. ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	30
2.3. СТРУКТУРА ИСПИТА	33
2.4. ТЕХНИЧКИ ОПИС ИСПИТА	35
2.4.1. ТРАЈАЊЕ ИСПИТА	35
2.4.2. ИЗГЛЕД ИСПИТА И НАЧИН РЕШАВАЊА	35
2.4.3. ПРИБОР	35
2.5. ОПИС БОДОВАЊА	36
2.5.1. ВРЕДНОВАЊЕ ПРВЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ	36
2.5.2. ВРЕДНОВАЊЕ ДРУГЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ	36
2.6. ПРИМЕРИ ЗАДАТАКА	37
2.6.1. ПРИМЕР ЗАДАТКА ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА	37
2.6.2. ПРИМЕР ЗАДАТКА КРАТКОГ ОДГОВОРА	38
2.7. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТ	39
ДОДАЦИ ЗА ОСНОВНИ НИВО ИСПИТА	40

УВОД

Латински је језик изборни предмет државне матуре, а ученици класичних гимназија могу према властитом избору као обавезни испит државне матуре уместо испита из страног језика полагати испит из Латинског или Грчког језика.

Испитни каталог за државну матуру из Латинског језика темељни је докуменат испита у којем су наведена и објашњена подручја испитивања, критерији те начини испитивања и вредновања знања у школској години 2026/2027. Кандидати могу да полажу виши или основни ниво испита.

Виши ниво испита из Латинског језика усклађен је са одобреним курикулумом почетног учења латинског језика у класичним гимназијама за наставни предмет Латински језик за основне школе и гимназије у Републици Хрватској¹.

Основни ниво испита из Латинског језика је усклађен са одобреним курикулумом за наставни предмет Латински језик за основне школе и гимназије у Републици Хрватској за двогодишње учење латинског језика у општим, природословним и природословно-математичким те језичним гимназијама.

Испитни каталог из Латинског језика подељен је на два дела. Оба дела каталога односе се на нивое испита и садрже по седам поглавља:

1. Подручја испитивања
2. Образовни исходи
3. Структура испита
4. Технички опис испита
5. Опис бодовања
6. Примери задатака
7. Припрема за испит.

У првом и другом поглављу наведено је шта се испитује у испиту. У првом поглављу наведена су подручја испитивања, а у другом кључна знања и вештине које кандидат треба да усвоји.

У трећем, четвртном и петом поглављу описани су начин испитивања, структура и облик испита, врсте задатака те начин решавања и вредновања задатака и испитних целина. Такође, за виши ниво наведени су аутори **на чијим ће се текстовима испитати разумевање текста у другој и трећој испитној целини.**

У шестом поглављу наведени су примери задатака са детаљним објашњењем, а у седмом поглављу објашњено је на који се начин треба припремити за испит.

На крају првог дела испитног каталога су наведене одабране изреке, пословице и скраћенице које кандидат треба да зна како би могао успешно положити испит на

¹ NN, бр. 7/19. (22. 1. 2019.), Одлука о доношењу курикулума за наставни предмет Латински језик за основне школе и гимназије у Републици Хрватској

вишем нивоу, а на крају другог дела испитног каталога су наведене одабране изреке, пословице и скраћенице које кандидат треба да зна како би могао успешно положити испит на основном нивоу.

Вокабулар који се налази у каталогу је лексичко језгро које кандидатима може да послужи као подсетник и основа за проширивање сопственог вокабулара у припреми за испит. Од кандидата се очекује да препознају значења и примене следеће речи:

- речи наведене у вокабулару на крају каталога, као и речи истог корена
- речи које произлазе из граматичких садржаја (нпр. неправилни глаголи, придеви с неправилном компарацијом)
- речи које произлазе из цивилизацијских садржаја (нпр. називи државних служби)
- речи које припадају баштини латинског језика (нпр. речи из пословица или учесталији латинизми).

1. ВИШИ НИВО ИСПИТА

1.1. ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА

Циљеви испита државне матуре из Латинског језика као класичног језика су:

- провера разумевања текста писаног латинским језиком те провера овладаности језичком структуром латинског језика и усвојености вокабулара
- провера разумевања контекста латинског текста те његове поруке
- провера препознавања и разумевања утицаја латинског језика у друштву кроз историју до данас.

Испитом државне матуре из Латинског језика на вишем нивоу проверавају се следећа кључна знања и вештине које произилазе из три подручја испитивања:

1. *Језичка писменост* – проверава се овладаност језичком структуром латинског језика уз способност препознавања и повезивања граматичких категорија у хрватском језику и усвојеност вокабулара и лексичких компетенција уз разумевање речи латинског порекла и њихове примене
2. *Искусство текста и комуникација* – проверава се способност разумевања и превођења изворног текста писаног латинским језиком и познавање римске књижевности те културно-историјских и општих цивилизацијских околности у којима су поједини текстови настали
3. *Цивилизација и баштина* – проверава се познавање цивилизацијског контекста у којему се латински језик употребљава (римске културе, цивилизације и баштине).

1.2. ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ

У овом су поглављу за свако подручје испитивања наведени образовни исходи односно конкретни описи онога шта кандидат мора да зна и разуме да би остварио жељени резултат у испиту државне матуре из Латинског језика на вишем нивоу.

ПОДРУЧЈЕ: *Језичка писменост*

Овладаност језичком структуром латинског језика уз способност препознавања и повезивања граматичких категорија у хрватском језику и усвојеност вокабулара и лексичких компетенција уз разумевање речи латинског порекла и њихове примене подразумевају да кандидат зна потподручја и образовне исходе наведене у табели 1.

Табела 1. Разрада образовних исхода унутар подручја Језичка писменост

ПОДРУЧЈЕ 1. ЈЕЗИЧКА ПИСМЕНОСТ		
ПОТПОДРУЧЈЕ	ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ ИЗ КУРИКУЛУМА	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА
1.1. Граматика	1.1.1. Влада правилима читања и писања те правилног наглашавања латинских речи. (SŠ (2) LJ A.1.1.)	- применити правила класичног и традиционалног изговора - одредити место акцента у речи
	1.1.2. Препознаје, примењује и упоређује једноставније и једноставне граматичке облике речи и њихове односе. (SŠ (2) LJ A.1.2.)	- препознати на примеру облик именице, придева, заменице, бројева, прилога, глагола, синтагме - дефинисати облик именице, придева, заменице, бројева, прилога, глагола, синтагме - преобликовати именицу, придев, заменицу, број, прилог, глагол, синтагму - применити у реченици облик именице, придева, заменице, бројева, прилога, глагола, синтагме
	1.1.3. Препознаје, примењује и упоређује сложене и сложеније граматичке облике речи и њихове односе. (SŠ (2) LJ A.2.2.)	- препознати на примеру конструкције (ACI, NCI, PKA, PKP, AA) - рашчланити на делове конструкције (ACI, NCI, PKA, PKP, AA) - препознати на примеру зависне реченице (временске, узрочне, захтевне, последичне, погодбене, допусне)
	1.1.4. Правилно скандира песничке метре. (SŠ (2) LJ A.2.1.)	- препознати на примеру дактилски хексаметар и елeгијски дистих - препознати шему дактилског хексаметра и елeгијског дистиха
1.2. Вокабулар	1.2.1. Препознаје, употребљава и рашчлањује речи из изворних текстова и речи латинског порекла. (SŠ (2) LJ A.4.1.)	- навести речнички облик, значење речи, синонине и антонине - одабрати речнички облик, значење речи, синонине и антонине

ПОДРУЧЈЕ: Искуство текста и комуникација

Способност разумевања и превођења изворног текста писаног латинским језиком и познавање римске књижевности те културно-историјских и општих цивилизацијских околности у којима су поједини текстови настали подразумевају да кандидат зна потподручја и образовне исходе наведене у табели 2.

Табела 2. Разрада образовних исхода унутар подручја Искуство текста и комуникација

ПОДРУЧЈЕ 2. ИСКУСТВО ТЕКСТА И КОМУНИКАЦИЈА		
ПОТПОДРУЧЈЕ	ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ ИЗ КУРИКУЛУМА	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА
2.1. Односи	2.1.1. Препознаје, разликује и анализира односе речи у реченици и/или тексту. (SŠ (2) LJ B.3.1.)	- препознати и именовати функције речи - одредити односе унутар реченице - одредити односе међу реченицама
2.2. Разумевање текста	2.2.1. Разуме и објашњава изворни латински текст. (SŠ (2) LJ B.4.3.)	- разумети садржај или поруку текста - превести реч, део реченице или реченицу уз помоћ коментара

ПОДРУЧЈЕ 2. ИСКУСТВО ТЕКСТА И КОМУНИКАЦИЈА		
ПОТПОДРУЧЈЕ	ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ ИЗ КУРИКУЛУМА	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА
2.3. Књижевност	2.3.1. Издваја и описује основна обележја историографије, реторике и лирске поезије. (SŠ (2) LJ B.2.2.)	♦ препознати историјске и цивилизацијске околности повезане са текстом ♦ навести књижевна раздобља и њихова обележја ♦ навести и разликовати обележја књижевних врста ♦ навести и сврстати ауторе по раздобљима ♦ препознати и именовати важне податке из ауторовог живота и његова дела ♦ уочавати битна обележја структуре дела и навести његов садржај
	2.3.2. Издваја и описује обележја песничког (епског и лирског) језика и стила те прозних текстова Августова доба. (SŠ (2) LJ B.3.2.)	♦ препознати историјске и цивилизацијске околности повезане са текстом ♦ навести књижевна раздобља и њихова обележја ♦ навести и разликовати обележја књижевних врста ♦ навести и сврстати ауторе по раздобљима ♦ препознати и именовати важне податке из ауторовог живота и његова дела ♦ уочавати битна обележја структуре дела и навести његов садржај
	2.3.3. Уочава и повезује обележја језика и стила књижевности касне антике, посткласичног раздобља, хришћанске литературе и хрватских латиниста. (SŠ (2) LJ B.4.2.)	♦ препознати историјске и цивилизацијске околности повезане са текстом ♦ навести књижевна раздобља и њихова обележја ♦ навести и разликовати обележја књижевних врста ♦ навести и сврстати ауторе по раздобљима ♦ препознати и именовати важне податке из ауторовог живота и његова дела ♦ уочавати битна обележја структуре дела и навести његов садржај
	2.3.4. Коментарише, дискутира и закључује о појмовима римске књижевности. (SŠ (2) LJ B.4.4.)	♦ препознати и навести карактеристике језика и стила аутора ♦ препознати стилску фигуру у тексту ♦ повезати познате сентенције са њиховим ауторима

ПОДРУЧЈЕ: Цивилизација и баштина

Познавање цивилизацијског контекста у којему се латински језик употребљава (римске културе, цивилизације и баштине) подразумева да кандидат зна потподручја и образовне исходе наведене у табели 3.

Табела 3. Разрада образовних исхода унутар подручја Цивилизација и баштина

ПОДРУЧЈЕ 3. ЦИВИЛИЗАЦИЈА И БАШТИНА		
ПОТПОДРУЧЈЕ	ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ ИЗ КУРИКУЛУМА	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА
3.1. Римска цивилизација	3.1.1. Набраја, смешта и упоређује појмове повезане са римском историјом. (SŠ (2) LJ C.1.1.)	- именовати, описати и упоредити кључна имена и догађаје повезане са римским митовима, легендама и историјом - именовати службе и улоге у организацији римског друштва - препознати термине повезане са организацијом римске војске
	3.1.2. Набраја, смешта и повезује појмове из римског свакодневног живота.(SŠ (2) LJ C.2.1.)	навести терминологију и разликовати обележја римског свакодневног живота (породица, становање, одећа, образовање, календар, религија)
	3.1.3. Препознаје најважније грађевине у Риму и описује њихову намену. (SŠ (2) LJ C.2.2.)	именовати римске грађевине и повезати их с њиховом наменом
3.2. Античко наслеђе	3.2.1. Препознаје, уочава и упоређује утицај латинског језика на хрватски језик и на друге језике. (SŠ (2) LJ C.1.3.)	препознати, разумети и употребити савремене речи латинског порекла
	3.2.2. Описује, коментарише и дискутира о утицају Рима на развој цивилизације у нашим крајевима. (SŠ (2) LJ C.1.4.)	препознати појмове повезане са црквеним, правним, научним или уметничким аспектом римске баштине
	3.2.3. Коментарише, дискутира и закључује о улози латинског језика као моста између антике, средњег века и каснијих раздобља. (SŠ (2) LJ C.4.2.)	навести и употребити латинске изреке, пословице и скраћенице које се данас употребљавају

1.3. СТРУКТУРА ИСПИТА

Испит државне матуре из Латинског језика на вишем нивоу састоји се од три испитне целине које садрже укупно **70 задатака**. У испиту је могуће остварити 70 бодова. Прва испитна целина садржи задатке који нису међусобно повезани заједничким текстом или реченицом, а друга и трећа испитна целина садрже задатке који су везани за полазни текст. У другој и трећој испитној целини разумевање текста испитује се на два текста од којих је један прозни, а други у стиху.

У школској години 2026/2027. аутори на чијим ће се текстовима моћи испитати разумевање текста у другој и трећој испитној целини су Цезар, Цицерон, Овидије и Вергилије.

У следећим табелама детаљно је описана структура целокупног испита и сваке испитне целине.

У табели 4. приказана су подручја испитивања, број задатака, број бодова те заступљеност у испиту.

Табела 4. Структура целокупног испита

ПОДРУЧЈЕ	БРОЈ ЗАДАТАКА	БРОЈ БОДОВА	ЗАСТУПЉЕНОСТ У ИСПИТУ (%)
Искуство текста и комуникација	40	40	57
Језичка писменост	15	15	21,5
Цивилизација и баштина	15	15	21,5
УКУПНО	70	70	100

У табели 5. приказана је структура испитне књижице према подручју испитивања те према броју и врсти задатака у испиту.

Табела 5. Структура испитне књижице према подручју испитивања те према броју и врсти задатака

ПОДРУЧЈЕ	ВРСТА ЗАДАТАКА		УКУПНО
	Задаци вишеструког избора	Задаци кратког одговора	
Искуство текста и комуникација	40	0	40
Језичка писменост	7	8	15
Цивилизација и баштина	7	8	15
УКУПНО	54	16	70

Прва испитна целина – невезани задаци

Прва испитна целина садржи 22 задатка који нису међусобно повезани заједничким текстом или реченицом. У тој су испитној целини сви задаци вишеструког избора.

Том испитном целином испитују се разумевање текста, књижевност, вокабулар те римска цивилизација и античко наслеђе.

Задаци могу да буду задани на латинском или хрватском језику са понуђеним одговорима на истом језику на којем су задани и задаци.

Табела 6. Структура прве испитне целине

ПОДРУЧЈЕ	ВРСТА ЗАДАТАКА	БРОЈ ЗАДАТАКА	УКУПНИ БРОЈ БОДОВА
Искуство текста и комуникација	задаци вишеструког избора	8	8
Језичка писменост	задаци вишеструког избора	7	7
Цивилизација и баштина	задаци вишеструког избора	7	7
УКУПНО		22	22

Друга испитна целина – задаци везани за прозни текст

Друга испитна целина садржи изворни латински прозни текст за који су везана 24 задатка. Првих шеснаест задатака вишеструког су избора, а осталих осам задатака кратког су одговора. Овом испитном целином испитују се разумевање текста, граматика, књижевност и познавање цивилизацијског контекста.

Табела 7. Структура друге испитне целине

ПОДРУЧЈЕ	ВРСТА ЗАДАТАКА	БРОЈ ЗАДАТАКА	УКУПНИ БРОЈ БОДОВА
Искуство текста и комуникација	задаци вишеструког избора	16	16
Језичка писменост	задаци кратког одговора	4	4
Цивилизација и баштина	задаци кратког одговора	4	4
УКУПНО		24	24

Трећа испитна целина – задаци везани за текст у стиховима

Трећа испитна целина садржи изворни латински текст у стиховима за који су везана 24 задатка. Првих шеснаест задатака вишеструког су избора, а осталих осам задатака кратког су одговора. Том испитном целином испитују се разумевање текста, граматика, књижевности и познавање цивилизацијског контекста.

Табела 8. Структура треће испитне целине

ПОДРУЧЈЕ	ВРСТА ЗАДАТАКА	БРОЈ ЗАДАТАКА	УКУПНИ БРОЈ БОДОВА
Искуство текста и комуникација	задаци вишеструког избора	16	16
Језичка писменост	задаци кратког одговора	4	4
Цивилизација и баштина	задаци кратког одговора	4	4
УКУПНО		24	24

1.4. ТЕХНИЧКИ ОПИС ИСПИТА

Технички опис испита подразумева трајање испита, изглед и начин решавања испита те прибор за решавање испита.

1.4.1. Трајање испита

Испит државне матуре из Латинског језика на вишем нивоу траје **120 минута** без паузе.

Кандидат може самостално да распореди време решавања прве, друге и треће испитне целине.

Временик спровођења испита објављен је на мрежној страници Националног центра за вањско вредновање образовања (www.ncvvo.hr).

1.4.2. Изглед испита и начин решавања

Кандидат добија сигурносну кесицу у којој се налазе сви испитни материјали.

Важно је пажљиво прочитати текст општих упутстава и текст упутстава за решавање задатака и означавање тачних одговора.

Уз сваку врсту задатака приложено је упутство за решавање. Важно је пажљиво прочитати та упутства јер је у њима назначен и начин означавања тачних одговора.

Примери упутстава за решавање појединих врста задатака налазе се у поглављу *Примери задатака*.

У задацима затвореног типа (задаци вишеструког избора) кандидат мора да означи тачне одговоре знаком X на листу за одговоре. Ако кандидат означи више од једног одговора, задатак ће се бодовати с 0 (нула) бодова без обзира на то што је међу означенима и тачан одговор.

У задацима кратког одговора кандидат мора да одговори кратким одговором (речју, са неколико речи или једноставном реченицом) на за то предвиђено место у испитној књижици. Ако кандидат погрешно, треба да прецрта нетачан одговор, стави га у заграду, напише тачан одговор и стави параф (искључиво скраћени потпис, а не пуно име и презиме) поред тачног одговора.

1.4.3. Прибор

Током писања испита допуштено је употребљавати искључиво хемијску оловку којом се пише плавом или црном бојом. Није допуштено употребљавати речнике, граматичке приручнике ни остала помоћна средства.

1.5. ОПИС БОДОВАЊА

Кандидат у испиту може да оствари **70 бодова**.

Сваки тачно означен одговор на листу за одговоре у задацима вишеструког избора доноси један бод. Успешним решавањем тих задатака кандидат може да оствари 54 бода.

Сваки тачан одговор у задацима кратког одговора доноси један бод. Успешним решавањем тих задатака кандидат може да оствари 16 бодова.

Опис бодовања према врсти задатака приказан је у табели 9.

Табела 9. Опис бодовања према врсти задатака

Задаци вишеструког одговора	1 бод – тачан одговор 0 бодова – нетачан одговор или није означен одговор или су означени два и више одговора
Задаци кратког одговора	1 бод – тачан одговор 0 бодова – делимично тачан одговор, нетачан одговор или изостанак одговора

1.5.1. Вредновање прве испитне целине

Тачан одговор на сваки задатак у првој испитној целини доноси један бод.

У првој испитној целини могуће је остварити укупно **22 бода**.

1.5.2. Вредновање друге испитне целине

Тачан одговор на сваки задатак у другој испитној целини доноси један бод.

У другој испитној целини могуће је остварити укупно **24 бода**.

1.5.3. Вредновање треће испитне целине

Тачан одговор на сваки задатак у трећој испитној целини доноси један бод.

У трећој испитној целини могуће је остварити укупно **24 бода**.

1.6. ПРИМЕРИ ЗАДАТАКА

У овом су поглављу наведени примери задатака. Уз сваки пример задатка наведено је упутство за решавање тих задатака, тачан одговор, подручје испитивања, потподручје испитивања, образовни исход који се тим задатком испитује те начин бодовања.

1.6.1. Пример задатка вишеструког избора

Задатак вишеструког избора састоји се од упутства (у којем је описан начин решавања задатка и који је заједнички за све задатке тога типа у низу), основе (у којој је постављен задатак) те четири понуђена одговора од којих је један тачан.

Упутство за решавање задатка вишеструког избора гласи:

У следећим задацима од више понуђених одговора само је **један** тачан.

Тачне одговоре морате да означите знаком X на листу за одговоре.

Тачан одговор доноси један бод.

Задатак:

Која од следећих речи не потиче из латинског језика?

- A. инфекција
- B. пандемија
- C. респиратор
- D. вирус

ТАЧАН ОДГОВОР: B

ПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА: 3. *Цивилизација и баштина*

ПОТПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА: 3.2. *Античко наслеђе*

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: 3.2.1. Препознаје, уочава и упоређује утицај латинског језика на хрватски језик и на друге језике. (SŠ (2) LJ C.1.3.)

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор или није означен одговор или су означени два и више одговора

1.6.2. Пример задатка кратког одговора

Задатак кратког одговора састоји се од упутства (у којем је описан начин решавања задатка и који је заједнички за све задатке тога типа у низу) и основе (најчешће питања) у којој је задано шта кандидат треба да одговори.

Упутство за решавање задатка кратког одговора гласи:

У следећим задацима одговорите кратким одговором (речју или с неколико речи).

Одговоре упишите **само** на предвиђено место у испитној књижици.

Тачан одговор доноси један бод.

Задатак:

Stabat mater dolorosa.

Како гласи акузатив поцртане синтагме?

ТАЧАН ОДГОВОР: matrem dolorosam

ПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА: 1. Језичка писменост

ПОТПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА: 1.1. Граматика

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: 1.1.2. Препознаје, примењује и упоређује једноставније и једноставне граматичке облике речи и њихове односе. (SŠ (2) LJ A.1.2.)

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор

0 бодова – делимично тачан одговор, нетачан одговор или изостанак одговора

1.7. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТ

Попис образовних исхода за свако подручје испитивања и тематску целину кандидата може да служи као провера усвојеног знања.

Добро познавање начина испитивања знатно ће помоћи кандидатима да успешно реше задатке у испиту.

Кандидатима се саветује:

- проучавање подручја испитивања те примера задатака
- решавање огледних испита
- проучавање испитног каталога.

Литературу за припрему испита из Латинског језика чине сви уџбеници и приручници које је одобрило Министарство знаности, образовања и младих.

Кандидати се за државну матуру такође могу припремати проучавајући све текстове оних аутора чија дела могу бити у испиту.

Изворни латински текстови доступни су на www.thelatinlibrary.com или www.fh-augsburg.de/~harsch/augustana.html те на апликацији SPQR.

Начин полагања испита државне матуре као и мере које се изричу у случају недозвољеног понашања ученика су прописани Правилником о полагању државне матуре (Народне новине, 56/26).

ДОДАЦИ ЗА ВИШИ НИВО ИСПИТА

Попис одабраних изрека и пословица

Овај прилог садржи попис изрека и пословица које кандидати треба да знају и које се могу испитивати у испиту државне матуре из Латинског језика на вишем нивоу. Подразумева се да кандидат разуме њихов контекст и околности у којима је изрека или пословица данас примењива. Ако је реч о изрекама које су цитати неког од важнијих аутора који припадају раздобљима наведеним у курикулуму, од кандидата се, осим разумевања значења и употребе, очекује да их препозна као цитате и да зна ко је њихов аутор.

1. A limine.	23. Ave, Caesar/imperator,
morituri te salutant.
2. A priori.	24. Bis dat, qui cito dat.
3. Ab initio.	25. Bona fide.
4. Ab ovo usque ad mala.	26. Carpe diem.
5. Ab ovo.	27. Casus belli.
6. Ad acta.	28. Ceterum censeo
Carthaginem esse delendam.
7. Ad bestias.	29. Circulus vitiosus.
8. Ad hoc.	30. Condicio sine qua non.
9. Ad Kalendas Graecas.	31. Contra bonos mores.
10. Ad litteram.	32. Coram publico.
11. Ad metalla.	33. Corpus delicti.
12. Ad personam.	34. Cui bono?
13. Ad rem.	35. Cum grano salis.
14. Addenda et corrigenda.	36. De facto.
15. Age, quod agis.	37. De gustibus non disputandum est.
16. Alea iacta est.	38. De iure.
17. Alma mater.	39. Deus ex machina.
18. Aquila non capit muscas.	40. Dignum laude virum Musa vetat mori.
19. Arti musices.	41. Divide et impera.
20. Audaces fortuna iuvat.	42. Dulce et decorum est pro patria mori.
21. Audiatur et altera pars.	43. Duobus litigantibus tertius gaudet.
22. Aurora Musis amica.	

44. Eo ipso.
45. Errare humanum est.
46. Etiam tu, mi fili!
47. Ex abrupto.
48. Ex aequo et bono.
49. Ex lege.
50. Ex officio.
51. Exegi monumentum aere perennius.
52. Exempli gratia.
53. Expressis verbis.
54. Fama volat, scripta manent.
55. Festina lente.
56. Fiat iustitia, pereat mundus.
57. Graecia capta ferum victorem cepit et artes intulit agresti Latio.
58. Hannibal ad portas.
59. Hic et nunc.
60. Hic Rhodus, hic salta.
61. Hoc loco.
62. Hoc sensu.
63. Hodie mihi, cras tibi.
64. Homo novus.
65. Honores mutant mores.
66. Honoris causa.
67. Horribile visu.
68. In absentia.
69. In continuo.
70. In dubio pro reo.
71. In flagranti.
72. In margine.
73. In medias res.
74. In memoriam.
75. In praesentia.
76. In silvam ligna ferre.
77. In spe.
78. Incidit in Scyllam,
qui vult vitare Charybdim.
79. Iniuriam qui facturus est, iam fecit.
80. Inter nos.
81. Inter partes.
82. Inter vivos.
83. Ipse dixit.
84. Ipso facto.
85. Ipso iure.
86. Labor omnia vincit.
87. Laconica brevitatis.
88. Lapsus calami.
89. Lapsus linguae.
90. Laudator temporis acti.
91. Lege artis.
92. Licentia poetica.
93. Lupus in fabula.
94. Mala fide.
95. Manu propria.
96. Manus manum lavat.
97. Margaritas ante porcos.
98. Mel in ore, fel in corde.
99. Mens sana in corpore sano.
100. Modus vivendi.
101. Mortis causa.
102. Mutatis mutandis.
103. Naturalia non sunt turpia.
104. Ne quid nimis.
105. Nec Hercules contra duos.

106. Nihil agenti dies longus est.
107. Nihil obstat.
108. Noli turbare/tangere circulos meos.
109. Nomina sunt odiosa.
110. Non bene pro toto
libertas venditur auro.
111. Non omnis moriar.
112. Non plus ultra.
113. Non quis, sed quid.
114. Non sequitur.
115. Nosce te ipsum.
116. Nulla dies sine linea.
117. Nulla regula sine exceptione.
118. O tempora, o mores!
119. Obliti privatorum publica curate.
120. Omne vivum ex ovo.
121. Omnia praeclara rara.
122. Pacta sunt servanda.
123. Panem et circenses.
124. Parce tempori.
125. Pars pro toto.
126. Per acclamationem.
127. Per aspera ad astra.
128. Periculum in mora.
129. Persona (non) grata.
130. Piscem natare doces.
131. Pleno titulo.
132. Pollice presso.
133. Pollice verso.
134. Post festum.
135. Post nubila Phoebus.
136. Primus inter pares.
137. Principiis obsta.
138. Pro domo sua.
139. Pro et contra.
140. Pro forma.
141. Quid pro quo.
142. Qui tacet, consentire videtur.
143. Quidquid id est, timeo Danaos
et dona ferentes.
144. Quod licet Iovi, non licet bovi.
145. Quod nocet, saepe docet.
146. Quorum (praesentia sufficit).
147. Quot linguas calles, tot homines vales.
148. Quousque tandem?
149. Relata refero.
150. Rem tene, verba sequentur.
151. Repetitio est mater studiorum.
152. Res nullius.
153. Res, non verba.
154. Ridendo dicere verum.
155. Sapienti sat.
156. Saxa loquuntur.
157. Sero venientibus ossa.
158. Si duo faciunt idem, non est idem.
159. Si tacuisses, philosophus mansisses.
160. Sine ira et studio.
161. Sit tibi terra levis.
162. Sit venia verbo.
163. Status/In statu quo ante.
164. Stricto sensu.
165. Sua sponte.
166. Sub iudice.
167. Sub poena.

-
168. Sub rosa.	178. Ut desint vires, tamen
est laudanda voluntas.
169. Sui generis.	179. Vade mecum.
170. Sui iuris.	180. Varietas delectat.
171. Suum cuique.	181. Venia docendi/legendi.
172. Tabula rasa.	182. Vice versa.
173. Tacite.	183. Vis maior.
174. Tertium non datur.	184. Volens, nolens.
175. Testis unus, testis nullus.	185. Votum separatum.
176. Ubi tu Gaius, ego Gaia.	186. Vulpes pilum mutat, non mores.
177. Urbi et orbi.	

Попис одабраних кртица

Овај попис садржи све скраћенице које кандидат треба да знају и које се могу испитивати у испиту државне матуре из Латинског језика на вишем нивоу.

ВЛАСТИТА ИМЕНА

A. – Aulus
App. – Appius
C. – Gaius
Cn. – Gnaeus
D. – Decimus
L. – Lucius

M. – Marcus
P. – Publius
Q. – Quintus
S. ili Sex. – Sextus
T. – Titus
Ti. ili Tib. – Tiberius

ОСТАЛЕ СКРАЋЕНИЦЕ

a. a. – ad acta	l. s. – locus sigilli
add. – addenda	leg. – legatus
A. D. – anno Domini	m. p. – manu propria
a. m. – ante meridiem	mr. sc. – magister scientiae
aed. – aedilis	n. – nota
anon. – anonymus	N. B. – nota bene
app. – appendix	Non. – Nonae
c. ili cap. – caput	non seq. – non sequitur
cca. – circa	op. c. ili op. cit. – opus citatum
corr. – corrigenda	p. – pagina
cos. – consul	p. m. – post meridiem
dr. sc. – doctor scientiae	pont. max. – pontifex maximus
ed. – editor	pr. – praetor
e. g. – exempli gratia	praef. – praefectus
etc. – et cetera	proc. – proconsul
ex l. ili ex lib. – ex libris	p. t. – pleno titulo
f. – filius	s. – senatus
ib. ili ibid. – ibidem	sc. – scilicet
id. – idem	S. P. Q. R. – senatus populusque Romanus
Id. – Idus	tit. – titulus
i. e. – id est	tr. pl. – tribunus plebis
imp. – imperator	v. – vide
K. ili Kal. – Kalendae	vol. – volumen
l. ili lib. – liber	vs. – versus
l. c. ili loc. cit. – loco citato	v. v. – vice versa

Вокабулар

Именице 1. деклинације:

agricola, -ae, m. – ратар
amica, -ae, f. – пријатељица
amicitia, -ae, f. – пријатељство
aqua, -ae, f. – вода
audacia, -ae, f. – одважност
causa, -ae, f. – узрок, разлог
concordia, -ae, f. – слога
coria, -ae, f. – обиље; пл. чете
dea, -ae, f. – божица
disciplina, -ae, f. – ред, дисциплина
discordia, -ae, f. – неслога
epistula, -ae, f. – писмо
fabula, -ae, f. – прича
fama, -ae, f. – гласина
familia, -ae, f. – породица
femina, -ae, f. – жена
filia, -ae, f. – кћи
flamma, -ae, f. – пламен
forma, -ae, f. – облик, лепота
fortuna, -ae, f. – судбина, срећа
gloria, -ae, f. – слава
historia, -ae, f. – историја
inimicitia, -ae, f. – непријатељство
iniuria, -ae, f. – неправда
insula, -ae, f. – острво, стамбена зграда
iustitia, -ae, f. – правда
lingua, -ae, f. – језик
luna, -ae, f. – месец
memoria, -ae, f. – сећање, памћење
natura, -ae, f. – природа
nauta, -ae, m. – морнар
patientia, -ae, f. – стрпљење
patria, -ae, f. – отаџбина
poena, -ae, f. – казна

poeta, -ae, m. – песник
porta, -ae, f. – врата
puella, -ae, f. – девојка
pugna, -ae, f. – битка
sapientia, -ae, f. – мудрост
silva, -ae, f. – шума
terra, -ae, f. – земља
via, -ae, f. – цеста
victoria, -ae, f. – победа
vita, -ae, f. – живот

Именице 2. деклинације:

ager, agri, m. – поље
amicus, -i, m. – пријатељ
animus, -i, m. – дух
annus, -i, m. – година
arma, -orum, n. – оружје
bellum, -i, n. – рат
caelum, -i, n. – небо
castra, -orum, n. – табор
consilium, -ii, n. – савет, веће, намера
deus, -i, m. – бог
dominus, -i, m. – господар, Господ
donum, -i, n. – дар
equus, -i, m. – коњ
exemplum, -i, n. – пример
fatum, -i, n. – судбина
ferrum, -i, n. – гвожђе
filius, -ii, m. – син
fluvius, -ii, m. – река
forum, -i, n. – трг
gladius, -ii, m. – меч
imperium, -ii, n. – власт, царство
inimicus, -i, m. – непријатељ
initium, -ii, n. – почетак

iudicium, -ii, n. – суд
 liber, libri, m. – књига
 locus, -i, m. – место
 magister, -tri, m. – учитељ
 malum, -i, n. – зло
 medicus, -i, m. – лекар
 modus, -i, m. – начин, мера
 murus, -i, m. – зид
 numerus, -i, m. – број
 oculus, -i, m. – око
 odium, -ii, n. – мржња
 oppidum, -i, n. – утврђење, град
 periculum, -i, n. – опасност
 populus, -i, m. – народ
 proelium, -ii, n. – битка, бој
 puer, -i, m. – дечак
 regnum, -i, n. – краљевство, власт
 servus, -i, m. – роб
 signum, -i, n. – знак
 verbum, -i, n. – реч
 vinum, -i, n. – вино
 vir, viri, m. – мушкарац, муж
 vocabulum, -i, n. – реч

Именице 3. деκлинације:

amor, -oris, m. – љубав
 animal, -alis, n. – животиња
 ars, artis, f. – умеће, вештина
 canis, -is, m. – пас
 caput, -itis, n. – глава, поглавље
 carmen, -inis, n. – песма
 civis, -is, m. – грађанин
 civitas, -atis, f. – град, држава
 consul, -ulis, m. – конзул
 corpus, -oris, n. – тело
 crimen, -inis, n. – злочин, злодело

cupido, -inis, f. – жеља
 cupiditas, -atis, f. – жеља
 dolor, -oris, m. – бол
 dux, ducis, m. – вођа
 error, -oris, m. – грешка
 finis, -is, m. – крај, граница
 flumen, -inis, n. – река
 frater, -tris, m. – брат
 gens, gentis, f. – племе, народ
 genus, -eris, n. – род, врста
 homo, -inis, m. – човек
 honor, -oris, m. – част
 hostis, -is, m. – непријатељ
 ignis, -is, m. – ватра
 imago, -inis, f. – слика
 iter, itineris, n. – пут
 ius, iuris, n. – право
 iudex, -icis, m. – судија
 iuvenis, -is, m. – младић
 iuventus, -utis, f. – младост
 labor, -oris, m. – рад, напор, мука
 lex, legis, f. – закон
 libertas, -atis, f. – слобода
 litus, -oris, n. – обала
 lux, lucis, f. – светло
 mare, -is, n. – море
 mater, -tris, f. – мајка
 mens, mentis, f. – ум, памет, душа
 miles, -itis, m. – војник
 mons, montis, m. – брдо, планина
 mors, mortis, f. – смрт
 mos, moris, m. – обичај; пл. понашање
 multitudo, -inis, f. – мноштво
 navis, -is, f. – брод, лађа
 nomen, -inis, n. – име
 nox, noctis, f. – ноћ

opus, operis, n. – дело
 oratio, -onis, f. – говор
 orator, -oris, m. – говорник
 origo, -inis, f. – почетак
 os, oris, n. – уста; лице
 pars, partis, f. – део
 pater, -tris, m. – отац
 pax, pacis, f. – мир
 potestas, -atis, f. – моћ, власт
 rex, regis, m. – краљ
 rus, ruris, n. – село
 sol, solis, m. – сунце
 soror, -oris, f. – сестра
 tempus, -oris, n. – време
 timor, -oris, m. – страх
 urbs, urbis, f. – град
 uxor, -oris, f. – жена, супруга
 victor, -oris, m. – победник
 virtus, -utis, f. – врлина, храброст
 voluntas, -atis, f. – воља
 vox, vocis, f. – глас
 vulnus, -eris, n. – рана

Именице 4. дефлекције:

adventus, -us, m. – долазак, дошаће
 domus, -us, f. – кућа, дом
 exercitus, -us, m. – војска
 fructus, -us, m. – плод
 manus, -us, f. – рука, чета
 metus, -us, m. – страх
 senatus, -us, m. – сенат

Именице 5. дефлекције:

dies, diei, m./f. – дан, рок
 res, rei, f. – ствар; res publica – држава
 facies, -iei, f. – лице

fides, -ei, f. – вера

spes, -ei, f. – нада

Придеви 1. и 2. дефлекције:

aeternus, 3 – вечан
 altus, 3 – висок, дубок
 antiquus, 3 – стар
 beatus, 3 – блажен, срећан
 ceteri, -ae, -a – други, остали
 clarus, 3 – славан
 dignus, 3 – достојан, вредан
 durus, 3 – тврд
 humanus, 3 – људски
 iustus, 3 – праведан
 latus, 3 – широк
 liber, -era, -erum – слободан
 longus, 3 – дугачак, дуг
 medius, 3 – средњи
 miser, -era, -erum – јадан
 necessarius, 3 – потребан
 nocturnus, 3 – ноћни
 notus, 3 – познат
 novus, 3 – нов
 plenus, 3 – пун
 publicus, 3 – јаван
 pulcher, -chra, -chrum – леп
 varius, 3 – различит
 vivus, 3 – жив

Придеви 3. дефлекције:

audax, -acis – одважан
 brevis, -e – кратак
 celer, -eris, -ere – брз
 civilis, -e – грађански
 communis, -e – заједнички
 dives, -itis – богат

dulcis, -e – сладак
 felix, -icis – срећан
 fidelis, -e – веран
 fortis, -e – храбар
 gravis, -e – тежак
 immortalis, -e – бесмртан
 ingens, -entis – голем
 levis, -e – лак
 mortalis, -e – смртан
 omnis, -e – сав, сваки
 sapiens, -ntis – мудар
 tristis, -e – тужан
 utilis, -e – користан
 vetus, -eris – стар

doceo, 2. docui, doctum – подучавати
 exerceo, 2. exercui, exercitum – вежбати
 habeo, 2. habui, habitum – имати
 iaceo, 2. iacui, – – лежати
 iubeo, 2. iussi, iussum – заповедати
 maneo, 2. mansi, mansum – остати
 moneo, 2. monui, monitum – опомињати
 mereo, 2. merui, meritum – заслужити
 moveo, 2. movi, motum – померати
 pareo, 2. parui, pariturus – покоравати се
 respondeo, 2. respondi, responsum – одговарати
 timeo, 2. timui, – – бојати се
 video, 2. vidi, visum – видети

Глаголи 1. конјугације:

amo, 1. – волети
 appello, 1. – називати
 do, 1. dedi, datum – дати
 dono, 1. – поклањати, дати
 dubito, 1. – сумњати, бити у недоумици
 ignoro, 1. – не знати
 laboro, 1. – радити, мучити се
 laudo, 1. – хвалити
 narro, 1. – приповедати, причати
 pugno, 1. – борити се
 servo, 1. – чувати
 sto, 1. steti, staturus – стајати
 veto, 1. vetui, vetitum – забранити
 voco, 1. – звати, називати

Глаголи 2. конјугације:

augeo, 2. auxi, auctum – повећавати
 debeo, 2. debui, debitum – морати, дуговати
 deleo, 2. deleui, deletum – разарати

Глаголи 3. конјугације:

accipio, 3. accepi, acceptum – примити, прихватити
 ago, 3. egi, actum – радити
 cado, 3. cecidi, casurus – пасти
 capio, 3. cepi, captum – ухватити, заробити, освојити
 colo, 3. colui, cultum – обрађивати; неговати, поштовати
 condo, 3. condidi, conditum – основати
 credo, 3. credidi, creditum – веровати
 cresco, 3. crevi, cretum – расти
 cupio, 3. cupivi, cupitum – желети
 defendo, 3. defendi, defensum – бранити
 dico, 3. dixi, dictum – говорити, рећи
 disco, 3. didici, – – учити
 divido, 3. divisi, divisum – поделити
 duco, 3. duxi, ductum – водити
 facio, 3. feci, factum – радити, чинити
 fugio, 3. fugi, fugiturus – бежати
 gero, 3. gessi, gestum – водити
 iacio, 3. ieci, iactum – бацати

instituo, 3. institui, institutum – устаовити
 interficio, 3. interfeci, interfectum – убити
 lego, 3. legi, lectum – читати
 metuo, 3. metui, – – бојати се
 mitto, 3. misi, missum – послати
 peto, 3. petivi (petii), petitum – тражити
 pono, 3. posui, positum – ставити
 relinquo, 3. reliqui, relictum – оставити
 scribo, 3. scripsi, scriptum – писати
 vinco, 3. vici, victum – победити
 vivo, 3. vixi, – – живети

Глаголи 4. конјугације:

audio, 4. – чути, слушати
 nescio, 4. nescivi (nescii), nescitum – не знати
 punio, 4. – кажњавати
 scio, 4. scivi (scii), scitum – знати
 venio, 4. veni, ventum – доћи

Депонентни глаголи:

(ad)hortor, 1. (ad)hortatus sum – бодрити, охрабривати
 loquor, 3. locutus sum – говорити
 morior, 3. mortuus sum – умрети
 nascor, 3. natus sum – родити се
 patior, 3. passus sum – трпети, подносити
 sequor, 3. secutus sum – следити
 utor, 3. usus sum – користити се, служити се

Прилози:

bene – добро
 cotidie – свакодневно
 cras – сутра
 cur – зашто
 deinde – затим
 diu – дуго
 fere – готово, отприлике
 haud – не баш, не
 hodie – данас
 iam – већ
 ibi – онде, онда
 ita – тако
 magis – више
 nondum – још не
 numquam – никада
 nunc – сада
 olim – некада, једном
 postea – затим, после
 postremo – напоследку, коначно
 saepe – често
 satis – доста
 semper – увек
 tum – тада
 tunc – тада

Везници:

at – и
 atque – и
 aut – или
 autem – пак
 et – и
 etiam – такође
 nec – ни, нити
 neque – ни, нити
 sed – али

2. ОСНОВНИ НИВО ИСПИТА

2.1. ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА

Циљеви испита државне матуре из Латинског језика као класичног језика су:

- провера разумевања текста писаног латинским језиком те провера овладаности језичком структуром латинског језика и усвојености вокабулара
- провера разумевања контекста латинског текста те његове поруке
- провера препознавања и разумевања утицаја латинског језика у друштву током историје до данас.

Испитом државне матуре из Латинског језика на основном нивоу проверавају се следећа кључна знања и вештине које произлазе из три подручја испитивања:

1. *Језичка писменост* – проверава се овладаност језичком структуром латинског језика уз способност препознавања и повезивања граматичких категорија у хрватском језику и усвојеност вокабулара и лексичких компетенција уз разумевање речи латинског порекла и њихове примене
2. *Искусство текста и комуникација* – проверава се способност разумевања и превођења прилагођеног и изворног текста писаног латинским језиком и познавање културно-историјских и општих цивилизацијских околности у којима су поједини текстови настали
3. *Цивилизација и баштина* – проверава се познавање цивилизацијског контекста у којему се латински језик употребљава (римске културе, цивилизације и баштине).

2.2. ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ

У овом су поглављу за свако подручје испитивања наведени образовни исходи односно конкретни описи онога шта кандидат мора да зна и разуме да би остварио жељени резултат у испиту државне матуре из Латинског језика на основном нивоу.

ПОДРУЧЈЕ: Језичка писменост

Овладаност језичком структуром латинског језика уз способност препознавања и повезивања граматичких категорија у хрватском језику и усвојеност вокабулара и лексичких компетенција уз разумевање речи латинског порекла и њихове примене подразумевају да кандидат зна потподручја и образовне исходе наведене у табели 1.

Табела 1. Разрада образовних исхода унутар подручја Језичка писменост

ПОДРУЧЈЕ 1. ЈЕЗИЧКА ПИСМЕНОСТ		
ПОТПОДРУЧЈЕ	ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ ИЗ КУРИКУЛУМА	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА
1.1. Граматика	1.1.1. Влада правилима читања и писања те правилног наглашавања латинских речи. (SŠ (2) LJ A.1.1.)	- применити правила класичног и традиционалног изговора - одредити место акцента у речи
	1.1.2. Препознаје, примењује и упоређује једноставне и сложене граматичке облике речи и њихове односе. (SŠ (2) LJ A.2.1.)	- препознати на примеру облик именице, придева, заменице, бројева, прилога, глагола, синтагме - дефинисати облик именице, придева, заменице, бројева, прилога, глагола, синтагме - преобликовати именицу, придев, заменицу, број, прилог, глагол, синтагму - применити у реченици облик именице, придева, заменице, бројева, прилога, глагола, синтагме - препознати на примеру и рашчланити делове конструкције (ACI, NCI, PKA, PKP, AA)
1.2. Вокабулар	1.2.1. Препознаје, употребљава и рашчлањује речи из прилагођених текстова као и латинизме у хрватском језику. (SŠ (2) LJ A.2.2.)	- навести значење речи, синонине и антонине - препознати значење речи, синонине и антонине - препознати, разумети и употребити савремене речи латинског порекла

ПОДРУЧЈЕ: Искуство текста и комуникација

Способност разумевања и превођења прилагођеног и изворног текста писаног латинским језиком и познавање културно-историјских и општих цивилизацијских околности у којима су поједини текстови настали подразумевају да кандидат зна потподручја и образовне исходе наведене у табели 2.

Табела 2. Разрада образовних исхода унутар подручја Искуство текста и комуникација

ПОДРУЧЈЕ 2. ИСКУСТВО ТЕКСТА И КОМУНИКАЦИЈА		
ПОТПОДРУЧЈЕ	ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ ИЗ КУРИКУЛУМА	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА
2.1. Односи	2.1.1. Препознаје, разликује и анализира односе речи у реченицама. (SŠ (2) LJ B.2.1.)	♦ препознати и именовати функције речи ♦ одредити односе унутар реченице ♦ одредити односе међу реченицама
2.2. Разумевање текста	2.2.1. Разуме и објашњава прилагођени латински текст. (SŠ (2) LJ B.2.2.)	♦ разумети садржај или поруку текста ♦ превести реч, део реченице или реченицу уз помоћ коментара

ПОДРУЧЈЕ: Цивилизација и баштина

Познавање цивилизацијског контекста у којему се латински језик употребљава (римске културе, цивилизације и баштине) подразумева да кандидат зна потподручја и образовне исходе наведене у табели 3.

Табела 3. Разрада образовних исхода унутар подручја Цивилизација и баштина

ПОДРУЧЈЕ 3. ЦИВИЛИЗАЦИЈА И БАШТИНА		
ПОТПОДРУЧЈЕ	ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ ИЗ КУРИКУЛУМА	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА
3.1. Римска цивилизација	3.1.1. Набраја, смешта и повезује кључне особе, појмове и догађаје из римске историје. (SŠ (2) LJ C.1.1.)	♦ именовати, описати и упоредити кључна имена и догађаје повезане с римским митовима, легендама и историјом ♦ именовати службе и улоге у организацији римског друштва

ПОДРУЧЈЕ 3. ЦИВИЛИЗАЦИЈА И БАШТИНА		
ПОТПОДРУЧЈЕ	ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ ИЗ КУРИКУЛУМА	РАЗРАДА ОБРАЗОВНИХ ИСХОДА
3.1. Римска цивилизација	3.1.2. Набраја, смешта и повезује појмове повезане са изабраним темама. (SŠ (2) LJ C.2.1.)	- навести терминологију и разликовати обележја римског свакодневног живота (породица, становање, одећа, образовање, календар, религија) - именовати римске грађевине и повезати их с њиховом наменом - навести латинска односно хрватска имена градова и подручја из раздобља старог Рима на подручју Хрватске и света - препознати термине повезане са организацијом римске војске
3.2. Античко наслеђе	3.2.1. Набраја, смешта и повезује појмове повезане са изабраним темама. (SŠ (2) LJ C.2.1.)	- именовати и сместити остатке римских грађевина у градове или подручја где се налазе - навести и употребити латинске изреке, пословице и скраћенице које се данас употребљавају - препознати појмове повезане с црквеним, правним, научним или уметничким аспектом римске баштине

2.3. СТРУКТУРА ИСПИТА

Испит државне матуре из Латинског језика на основном нивоу састоји се од две испитне целине које садрже укупно **55 задатака**. У испиту је могуће остварити **55 бодова**. Прва испитна целина садржи задатке који нису међусобно повезани заједничким текстом или реченицом, а друга испитна целина садржи задатке који су везани за полазни текст.

У другој испитној целини разумевање текста испитује се на прилагођеном или изворном тексту.

У следећим таблицама приказана је структура целокупног испита и сваке испитне целине.

У табели 4. приказани су подручја испитивања, број задатака, број бодова те заступљеност у испиту.

Табела 4. Структура целокупног испита

ПОДРУЧЈЕ	БРОЈ ЗАДАТАКА	БРОЈ БОДОВА	ЗАСТУПЉЕНОСТ У ИСПИТУ (%)
Искуство текста и комуникација	30	30	55
Језичка писменост	15	15	27
Цивилизација и баштина	10	10	18
УКУПНО	55	55	100

У табели 5. приказана је структура испитне књижице према подручју испитивања те према броју и врсти задатака у испиту.

Табела 5. Структура испитне књижице према подручју испитивања те према броју и врсти задатака

ПОДРУЧЈЕ	ВРСТА ЗАДАТАКА		УКУПНО
	Задаци вишеструког избора	Задаци кратког одговора	
Искуство текста и комуникација	30	0	30
Језичка писменост	5	10	15
Цивилизација и баштина	5	5	10
УКУПНО	40	15	55

Прва испитна целина – невезани задаци

Прва испитна целина садржи 20 задатака који нису међусобно повезани заједничким текстом или реченицом. У тој су испитној целини сви задаци вишеструког избора.

Том испитном целином испитују се разумевање текста, вокабулар те римска цивилизација и античко наслеђе.

Задаци могу бити задани на латинском или хрватскоме језику с понуђеним одговорима на истом језику на којему су задани и задаци.

Табела 6. Структура прве испитне целине

ПОДРУЧЈЕ	ВРСТА ЗАДАТАКА	БРОЈ ЗАДАТАКА	УКУПНИ БРОЈ БОДОВА
Искуство текста и комуникација	задаци вишеструког избора	10	10
Језичка писменост	задаци вишеструког избора	5	5
Цивилизација и баштина	задаци вишеструког избора	5	5
УКУПНО		20	20

Друга испитна целина – задаци везани за прозни текст

Друга испитна целина садржи прилагођени или изворни латински прозни текст за који је везано 35 задатака. Првих двадесет задатака вишеструког су избора, а осталих петнаест задатака кратког су одговора. Том испитном целином испитују се разумевање текста, граматика и познавање римске цивилизације и античког наслеђа.

Табела 7. Структура друге испитне целине

ПОДРУЧЈЕ	ВРСТА ЗАДАТАКА	БРОЈ ЗАДАТАКА	УКУПНИ БРОЈ БОДОВА
Искуство текста и комуникација	задаци вишеструког избора	20	20
Језичка писменост	задаци кратког одговора	10	10
Цивилизација и баштина	задаци кратког одговора	5	5
УКУПНО		35	35

2.4. ТЕХНИЧКИ ОПИС ИСПИТА

Технички опис испита подразумева трајање испита, изглед и начин решавања испита те прибор за решавање испита.

2.4.1. Трајање испита

Испит државне матуре из Латинског језика на основном нивоу траје **100 минута** без паузе.

Кандидат може самостално да распореди време решавања прве и друге испитне целине.

Временик спровођења испита објављен је на мрежној страници Националног центра за вањско вредновање образовања (www.ncvvo.hr).

2.4.2. Изглед испита и начин решавања

Кандидат добија сигурносну кесицу у којој се налазе сви испитни материјали.

Важно је пажљиво прочитати текст општих упутстава и текст упутстава за решавање задатака и означавање тачних одговора.

Уз сваку врсту задатака приложено је упутство за решавање. Важно је пажљиво прочитати та упутства јер је у њима назначен и начин означавања тачних одговора.

Примери упутстава за решавање појединих врста задатака налазе се у поглављу *Примери задатака*.

У задацима затвореног типа (задачи вишеструког избора) кандидат мора да означи тачне одговоре знаком X на листу за одговоре. Ако кандидат означи више од једног одговора, задатак ће се бодовати с 0 (нула) бодова без обзира на то што је међу означенима и тачан одговор.

У задацима кратког одговора кандидат мора да одговори кратким одговором (речју, са неколико речи или једноставном реченицом) на за то предвиђено место у испитној књижици. Ако кандидат погрешно, треба да прецрта нетачан одговор, стави га у заграду, напише тачан одговор и стави параф (искључиво скраћени потпис, а не пуно име и презиме) поред тачног одговора.

2.4.3. Прибор

Током писања испита допуштено је употребљавати искључиво хемијску оловку којом се пише плавом или црном бојом. Није допуштено употребљавати речнике, приручнике ни остала помоћна средства.

2.5. ОПИС БОДОВАЊА

Кандидат у испиту може да оствари **55 бодова**.

Сваки тачно означен одговор на листу за одговоре у задацима вишеструког избора доноси један бод. Успешним решавањем тих задатака кандидат може да оствари 40 бодова.

Сваки тачан одговор у задацима кратког одговора доноси један бод. Успешним решавањем тих задатака кандидат може да оствари 15 бодова.

Опис бодовања према врсти задатака приказан је у табели 8.

Табели 8. *Опис бодовања према врсти задатака*

Задаци вишеструког одговора	1 бод – тачан одговор 0 бодова – нетачан одговор или није означен одговор или су означена два и више одговора
Задаци кратког одговора	1 бод – тачан одговор 0 бодова – делимично тачан одговор, нетачан одговор или изостанак одговора

2.5.1. Вредновање прве испитне целине

Тачан одговор на сваки задатак у првој испитној целини доноси један бод.

У првој испитној целини могуће је остварити укупно **20 бодова**.

2.5.2. Вредновање друге испитне целине

Тачан одговор на сваки задатак у другој испитној целини доноси један бод.

У другој испитној целини могуће је остварити укупно **35 бодова**.

2.6. ПРИМЕРИ ЗАДАТАКА

У овом су поглављу наведени примери задатака. Уз сваки пример задатка наведено је упутство за решавање тих задатака, тачан одговор, подручје испитивања, потподручје испитивања, образовни исход који се тим задатком испитује те начин бодовања.

2.6.1. Пример задатка вишеструког избора

Задатак вишеструког избора састоји се од упутства (у којем је описан начин решавања задатка и које је заједничко за све задатке тога типа у низу), основе (у којој је постављен задатак) те четири понуђена одговора од којих је један тачан.

Упутства за решавање задатака вишеструког избора гласе:

У следећим задацима од више понуђених одговора само је **један** тачан.

Тачан одговор морате да означите знаком X на листу за одговоре.

Тачан одговор доноси један бод.

Задатак:

Quid facerem.

У којем је падежу поцртана реч?

- A.** у номинативу
- B.** у дативу
- C.** у акузативу
- D.** у аблативу

ТАЧАН ОДГОВОР: C

ПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА: 1. Језичка писменост

ПОТПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА: 1.1. Граматика

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: 1.1.2. Препознаје, примењује и упоређује једноставне и сложене граматичке облике речи и њихове односе. (SŠ (2) LJ A.2.1.)

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор или није означен одговор или су означена два и више одговора

2.6.2. Пример задатка кратког одговора

Задатак кратког одговора састоји се од упутства (у којем је описан начин решавања задатка и који је заједнички за све задатке тога типа у низу) и основе (најчешће питања) у којој је задано шта приступник треба да одговори.

Упутства за решавање задатака кратког одговора гласе:

У следећим задацима одговорите кратким одговором (речју, са неколико речи или једноставном реченицом).

Одговор упишите **само** на предвиђено место у испитној књижици.

Тачан одговор доноси један бод.

Задатак:

Bella terra et mari civilia externaque toto in orbe terrarum saepe gessi,...

Како гласи антоним поцртане речи?

ТАЧАН ОДГОВОР: рах

ПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА: 1. *Језичка писменост*

ПОТПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА: 1.2. *Вокабулар*

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: 1.2.1. Препознаје, употребљава и рашчлањује речи из прилагодених текстова као и латинизме у хрватском језику. (SŠ (2) LJ A.2.2.)

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор

0 бодова – делимично тачан одговор, нетачан одговор или изостанак одговора

2.7. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТ

Попис образовних исхода за свако подручје и потподручје испитивања кандидат може да служи као провера усвојеног знања.

Добро познавање начина испитивања значајно ће помоћи кандидатима да успешно реше задатке у испиту.

Кандидатима се саветује:

- проучавање подручја испитивања те примера задатака
- решавање огледних испита
- проучавање испитног каталога.

Литературу за припрему испита из Латинског језика чине сви уџбеници и приручници које је одобрило Министарство знаности, образовања и младих.

Кандидатима се за државну матуру такође могу припремати проучавајући све текстове оних аутора чија дела могу бити у испиту.

Изворни латински текстови доступни су на www.thelatinlibrary.com или www.fh-augsburg.de/~harsch/augustana.html те на апликацији SPQR.

Начин полагања испита државне матуре као и мере које се изричу у случају недозвољеног понашања ученика су прописани Правилником о полагању државне матуре (Народне новине, 56/26).

ДОДАЦИ ЗА ОСНОВНИ НИВО ИСПИТА

Попис одабраних изрека и пословица

Овај прилог садржи попис изрека и пословица које кандидати треба да знају и које се могу испитивати у испиту државне матуре из Латинског језика на основном нивоу. Подразумева се да кандидати разумеју њихов контекст и околности у којима је изрека или пословица данас примењива.

1. A limine.	25. Casus belli.
2. A priori.	26. Ceterum censeo Carthaginem
esse delendam.
3. Ab initio.	27. Circulus vitiosus.
4. Ab ovo usque ad mala.	28. Condicio sine qua non.
5. Ab ovo.	29. Contra bonos mores.
6. Ad acta.	30. Corpus delicti.
7. Ad bestias.	31. Cui bono?
8. Ad hoc.	32. Cum grano salis.
9. Ad Kalendas Graecas.	33. De facto.
10. Ad litteram.	34. De gustibus non disputandum est.
11. Ad metalla.	35. De iure.
12. Ad personam.	36. Deus ex machina.
13. Ad rem.	37. Dignum laude virum Musa vetat mori.
14. Age, quod agis.	38. Divide et impera.
15. Alea iacta est.	39. Dulce et decorum est pro patria mori.
16. Alma mater.	40. Duobus litigantibus tertius gaudet.
17. Arti musices.	41. Eo ipso.
18. Audaces fortuna iuvat.	42. Errare humanum est.
19. Audiatur et altera pars.	43. Etiam tu, mi fili!
20. Aurora Musis amica.	44. Ex abrupto.
21. Ave, Caesar/imperator,
morituri te salutant.	45. Ex lege.
22. Bis dat, qui cito dat.	46. Ex officio.
23. Bona fide.	47. Exegi monumentum aere perennius.
24. Carpe diem.	48. Exempli gratia.

49. Expressis verbis.
50. Fama volat, scripta manent.
51. Festina lente.
52. Fiat iustitia, pereat mundus.
53. Graecia capta ferum victorem cepit
et artes intulit agresti Latio.
54. Hannibal ad portas.
55. Hic et nunc.
56. Hic Rhodus, hic salta.
57. Hoc loco.
58. Hodie mihi, cras tibi.
59. Homo novus.
60. Honores mutant mores.
61. Honoris causa.
62. Horribile visu.
63. In absentia.
64. In continuo.
65. In dubio pro reo.
66. In flagranti.
67. In margine.
68. In medias res.
69. In memoriam.
70. In praesentia.
71. In silvam ligna ferre.
72. In spe.
73. Incidit in Scyllam,
qui vult vitare Charybdim.
74. Iniuriam qui facturus est, iam fecit.
75. Inter nos.
76. Ipse dixit.
77. Ipso facto.
78. Ipso iure.
79. Labor omnia vincit.
80. Laconica brevitās.
81. Lapsus calami.
82. Lapsus linguae.
83. Laudator temporis acti.
84. Lege artis.
85. Licentia poetica.
86. Lupus in fabula.
87. Mala fide.
88. Manu propria.
89. Manus manum lavat.
90. Margaritas ante porcos.
91. Mel in ore, fel in corde.
92. Mens sana in corpore sano.
93. Modus vivendi.
94. Mortis causa.
95. Mutatis mutandis.
96. Ne quid nimis.
97. Nec Hercules contra duos.
98. Nihil agentī dies longus est.
99. Nihil obstat.
100. Noli turbare/tangere circulos meos.
101. Nomina sunt odiosa.
102. Non bene pro toto libertas
venditur auro.
103. Non omnis moriar.
104. Non plus ultra.
105. Non quis, sed quid.
106. Nosce te ipsum.
107. Nulla dies sine linea.
108. Nulla regula sine exceptione.
109. O tempora, o mores!
110. Obliti privatorum publica curate.
111. Omne vivum ex ovo.
112. Omnia praeclara rara.

113. Pacta sunt servanda.
114. Panem et circenses.
115. Parce tempori.
116. Pars pro toto.
117. Per acclamationem.
118. Per aspera ad astra.
119. Periculum in mora.
120. Persona (non) grata.
121. Piscem natare doces.
122. Pleno titulo.
123. Pollice presso.
124. Pollice verso.
125. Post festum.
126. Post nubila Phoebus.
127. Primus inter pares.
128. Principiis obsta.
129. Pro domo sua.
130. Pro et contra.
131. Pro forma.
132. Quid pro quo.
133. Qui tacet, consentire videtur.
134. Quidquid id est, timeo Danaos
et dona ferentes.
135. Quod licet Iovi, non licet bovi.
136. Quod nocet, saepe docet.
137. Quorum (praesentia sufficit).
138. Quot linguas calles,
tot homines vales.
139. Quousque tandem?
140. Relata refero.
141. Rem tene, verba sequentur.
142. Repetitio est mater studiorum.
143. Res nullius.
144. Res, non verba.
145. Ridendo dicere verum.
146. Sapienti sat.
147. Saxa loquuntur.
148. Sero venientibus ossa.
149. Si duo faciunt idem, non est idem.
150. Si tacuisses, philosophus mansisses.
151. Sine ira et studio.
152. Sit tibi terra levis.
153. Sit venia verbo.
154. Status/In statu quo ante.
155. Sua sponte.
156. Sub iudice.
157. Sub poena.
158. Sub rosa.
159. Sui generis.
160. Sui iuris.
161. Suum cuique.
162. Tabula rasa.
163. Tacite.
164. Tertium non datur.
165. Testis unus, testis nullus.
166. Ubi tu Gaius, ego Gaia.
167. Urbi et orbi.
168. Ut desint vires, tamen
est laudanda voluntas.
169. Vade mecum.
170. Varietas delectat.
171. Venia docendi/legendi.
172. Vice versa.
173. Vis maior.
174. Volens, nolens.
175. Vulpes pilum mutat, non mores.

Попис одабраних скраћеница

Овај попис садржи све скраћенице које кандидати треба да знају и које се могу испитивати у испиту државне матуре из Латинског језика на основном нивоу.

ВЛАСТИТА ИМЕНА

A. – Aulus

App. – Appius

C. – Gaius

Cn. – Gnaeus

D. – Decimus

L. – Lucius

M. – Marcus

P. – Publius

Q. – Quintus

S. ili Sex. – Sextus

T. – Titus

Ti. ili Tib. – Tiberius

ОСТАЛЕ СКРАЋЕНИЦЕ

a. a. – ad acta

add. – addenda

A. D. – anno Domini

a. m. – ante meridiem

aed. – aedilis

anon. – anonymus

app. – appendix

c. ili cap. – caput

cca. – circa

corr. – corrigenda

cos. – consul

dr. sc. – doctor scientiae

ed. – editor

e. g. – exempli gratia

etc. – et cetera

ex l. ili ex lib. – ex libris

f. – filius

ib. ili ibid. – ibidem

id. – idem

Id. – Idus

i. e. – id est

imp. – imperator

K. ili Kal. – Kalendae

l. ili lib. – liber

l. c. ili loc. cit. – loco citato

l. s. – locus sigilli

leg. – legatus

m. p. – manu propria

mr. sc. – magister scientiae

n. – nota

N. B. – nota bene

Non. – Nonae

non seq. – non sequitur

op. c. ili op. cit. – opus citatum

p. – pagina

p. m. – post meridiem

pont. max. – pontifex maximus

pr. – praetor

praef. – praefectus

proc. – proconsul

p. t. – pleno titulo

s. – senatus

sc. – scilicet

S. P. Q. R. – senatus populusque Romanus

tit. – titulus

tr. pl. – tribunus plebis

v. – vide

vol. – volumen

vs. – versus

v. v. – vice versa

Вокабулар

Именице 1. дефлекције:

agricola, -ae, m. – ратар
amica, -ae, f. – пријатељица
amicitia, -ae, f. – пријатељство
aqua, -ae, f. – вода
audacia, -ae, f. – одважност
causa, -ae, f. – узрок, разлог
concordia, -ae, f. – слога
coria, -ae, f. – обиље; пл. чете
dea, -ae, f. – божица
disciplina, -ae, f. – ред, дисциплина
discordia, -ae, f. – неслога
epistula, -ae, f. – писмо
fabula, -ae, f. – прича
fama, -ae, f. – гласина
familia, -ae, f. – породица
femina, -ae, f. – жена
filia, -ae, f. – кћи
flamma, -ae, f. – пламен
forma, -ae, f. – облик, лепота
fortuna, -ae, f. – судбина, срећа
gloria, -ae, f. – слава
historia, -ae, f. – историја
inimicitia, -ae, f. – непријатељство
iniuria, -ae, f. – неправда
insula, -ae, f. – острво, стамбена зграда
iustitia, -ae, f. – правда
lingua, -ae, f. – језик
luna, -ae, f. – месец
memoria, -ae, f. – сећање, памћење
natura, -ae, f. – природа
nauta, -ae, m. – морнар
patientia, -ae, f. – стрпљење
patria, -ae, f. – отаџбина
poena, -ae, f. – казна

poeta, -ae, m. – песник
porta, -ae, f. – врата
puella, -ae, f. – девојка
pugna, -ae, f. – битка
sapientia, -ae, f. – мудрост
silva, -ae, f. – шума
terra, -ae, f. – земља
via, -ae, f. – цеста
victoria, -ae, f. – победа
vita, -ae, f. – живот

Именице 2. дефлекције:

ager, agri, m. – поље
amicus, -i, m. – пријатељ
animus, -i, m. – дух
annus, -i, m. – година
arma, -orum, n. – оружје
bellum, -i, n. – рат
caelum, -i, n. – небо
castra, -orum, n. – табор
consilium, -ii, n. – савет, веће, намера
deus, -i, m. – бог
dominus, -i, m. – господар, Господ
donum, -i, n. – дар
equus, -i, m. – коњ
exemplum, -i, n. – пример
fatum, -i, n. – судбина
ferrum, -i, n. – гвожђе
filius, -ii, m. – син
fluvius, -ii, m. – река
forum, -i, n. – трг
gladius, -ii, m. – меч
imperium, -ii, n. – власт, царство
inimicus, -i, m. – непријатељ
initium, -ii, n. – почетак

iudicium, -ii, n. – суд
 liber, libri, m. – књига
 locus, -i, m. – место
 magister, -tri, m. – учитељ
 malum, -i, n. – зло
 medicus, -i, m. – лекар
 modus, -i, m. – начин, мера
 murus, -i, m. – зид
 numerus, -i, m. – број
 oculus, -i, m. – око
 odium, -ii, n. – мржња
 oppidum, -i, n. – утврђење, град
 periculum, -i, n. – опасност
 populus, -i, m. – народ
 proelium, -ii, n. – битка, бој
 puer, -i, m. – дечак
 regnum, -i, n. – краљевство, власт
 servus, -i, m. – роб
 signum, -i, n. – знак
 verbum, -i, n. – реч
 vinum, -i, n. – вино
 vir, viri, m. – мушкарац, муж
 vocabulum, -i, n. – реч

Именице 3. деκлинације:

amor, -oris, m. – љубав
 animal, -alis, n. – животиња
 ars, artis, f. – умеће, вештина
 canis, -is, m. – пас
 caput, -itis, n. – глава, поглавље
 carmen, -inis, n. – песма
 civis, -is, m. – грађанин
 civitas, -atis, f. – град, држава
 consul, -ulis, m. – конзул
 corpus, -oris, n. – тело
 crimen, -inis, n. – злочин, злодело

cupido, -inis, f. – жеља
 cupiditas, -atis, f. – жеља
 dolor, -oris, m. – бол
 dux, ducis, m. – вођа
 error, -oris, m. – грешка
 finis, -is, m. – крај, граница
 flumen, -inis, n. – река
 frater, -tris, m. – брат
 gens, gentis, f. – племе, народ
 genus, -eris, n. – род, врста
 homo, -inis, m. – човек
 honor, -oris, m. – част
 hostis, -is, m. – непријатељ
 ignis, -is, m. – ватра
 imago, -inis, f. – слика
 iter, itineris, n. – пут
 ius, iuris, n. – право
 iudex, -icis, m. – судија
 iuvenis, -is, m. – младић
 iuventus, -utis, f. – младост
 labor, -oris, m. – рад, напор, мука
 lex, legis, f. – закон
 libertas, -atis, f. – слобода
 litus, -oris, n. – обала
 lux, lucis, f. – светло
 mare, -is, n. – море
 mater, -tris, f. – мајка
 mens, mentis, f. – ум, памет, душа
 miles, -itis, m. – војник
 mons, montis, m. – брдо, планина
 mors, mortis, f. – смрт
 mos, moris, m. – обичај; пл. понашање
 multitudo, -inis, f. – мноштво
 navis, -is, f. – брод, лађа
 nomen, -inis, n. – име
 nox, noctis, f. – ноћ

opus, operis, n. – дело
 oratio, -onis, f. – говор
 orator, -oris, m. – говорник
 origo, -inis, f. – почетак
 os, oris, n. – уста; лице
 pars, partis, f. – део
 pater, -tris, m. – отац
 pax, pacis, f. – мир
 potestas, -atis, f. – моћ, власт
 rex, regis, m. – краљ
 rus, ruris, n. – село
 sol, solis, m. – сунце
 soror, -oris, f. – сестра
 tempus, -oris, n. – време
 timor, -oris, m. – страх
 urbs, urbis, f. – град
 uxor, -oris, f. – жена, супруга
 victor, -oris, m. – победник
 virtus, -utis, f. – врлина, храброст
 voluntas, -atis, f. – воља
 vox, vocis, f. – глас
 vulnus, -eris, n. – рана

Именице 4. дефлекције:

adventus, -us, m. – долазак, дошаће
 domus, -us, f. – кућа, дом
 exercitus, -us, m. – војска
 fructus, -us, m. – плод
 manus, -us, f. – рука, чета
 metus, -us, m. – страх
 senatus, -us, m. – сенат

Именице 5. дефлекције:

dies, diei, m./f. – дан, рок
 res, rei, f. – ствар; res publica – држава
 facies, -iei, f. – лице

fides, -ei, f. – вера

spes, -ei, f. – нада

Придеви 1. и 2. дефлекције:

aeternus, 3 – вечан
 altus, 3 – висок, дубок
 antiquus, 3 – стар
 beatus, 3 – блажен, срећан
 ceteri, -ae, -a – други, остали
 clarus, 3 – славан
 dignus, 3 – достојан, вредан
 durus, 3 – тврд
 humanus, 3 – људски
 iustus, 3 – праведан
 latus, 3 – широк
 liber, -era, -erum – слободан
 longus, 3 – дугачак, дуг
 medius, 3 – средњи
 miser, -era, -erum – јадан
 necessarius, 3 – потребан
 nocturnus, 3 – ноћни
 notus, 3 – познат
 novus, 3 – нов
 plenus, 3 – пун
 publicus, 3 – јаван
 pulcher, -chra, -chrum – леп
 varius, 3 – различит
 vivus, 3 – жив

Придеви 3. дефлекције:

audax, -acis – одважан
 brevis, -e – кратак
 celer, -eris, -ere – брз
 civilis, -e – грађански
 communis, -e – заједнички
 dives, -itis – богат

dulcis, -e – сладак
 felix, -icis – срећан
 fidelis, -e – веран
 fortis, -e – храбар
 gravis, -e – тежак
 immortalis, -e – бесмртан
 ingens, -entis – голем
 levis, -e – лак
 mortalis, -e – смртан
 omnis, -e – сав, сваки
 sapiens, -ntis – мудар
 tristis, -e – тужан
 utilis, -e – користан
 vetus, -eris – стар

doceo, 2. docui, doctum – подучавати
 exerceo, 2. exercui, exercitum – вежбати
 habeo, 2. habui, habitum – имати
 iaceo, 2. iacui, – – лежати
 iubeo, 2. iussi, iussum – заповедати
 maneo, 2. mansi, mansum – остати
 moneo, 2. monui, monitum – опомињати
 mereo, 2. merui, meritum – заслужити
 moveo, 2. movi, motum – померати
 pareo, 2. parui, pariturus – покоравати се
 respondeo, 2. respondi, responsum – одговарати
 timeo, 2. timui, – – бојати се
 video, 2. vidi, visum – видети

Глаголи 1. конјугације:

amo, 1. – волети
 appello, 1. – називати
 do, 1. dedi, datum – дати
 dono, 1. – поклањати, дати
 dubito, 1. – сумњати, бити у недоумици
 ignoro, 1. – не знати
 laboro, 1. – радити, мучити се
 laudo, 1. – хвалити
 narro, 1. – приповедати, причати
 pugno, 1. – борити се
 servo, 1. – чувати
 sto, 1. steti, staturus – стајати
 veto, 1. vetui, vetitum – забранити
 voco, 1. – звати, називати

Глаголи 2. конјугације:

augeo, 2. auxi, auctum – повећавати
 debeo, 2. debui, debitum – морати, дуговати
 deleo, 2. deleui, deletum – разарати

Глаголи 3. конјугације:

accipio, 3. accepi, acceptum – примити, прихватити
 ago, 3. egi, actum – радити
 cado, 3. cecidi, casurus – пасти
 capio, 3. cepi, captum – ухватити, заробити, освојити
 colo, 3. colui, cultum – обрађивати; неговати, поштовати
 condo, 3. condidi, conditum – основати
 credo, 3. credidi, creditum – веровати
 cresco, 3. crevi, cretum – расти
 cupio, 3. cupivi, cupitum – желети
 defendo, 3. defendi, defensum – бранити
 dico, 3. dixi, dictum – говорити, рећи
 disco, 3. didici, – – учити
 divido, 3. divisi, divisum – поделити
 duco, 3. duxi, ductum – водити
 facio, 3. feci, factum – радити, чинити
 fugio, 3. fugi, fugiturus – бежати
 gero, 3. gessi, gestum – водити
 iacio, 3. ieci, iactum – бацати

instituo, 3. institui, institutum – устаовити
 interficio, 3. interfeci, interfectum – убити
 lego, 3. legi, lectum – читати
 metuo, 3. metui, – – бојати се
 mitto, 3. misi, missum – послати
 peto, 3. petivi (petii), petitum – тражити
 pono, 3. posui, positum – ставити
 relinquo, 3. reliqui, relictum – оставити
 scribo, 3. scripsi, scriptum – писати
 vinco, 3. vici, victum – победити
 vivo, 3. vixi, – – живети

Глаголи 4. конјугације:

audio, 4. – чути, слушати
 nescio, 4. nescivi (nescii), nescitum – не знати
 punio, 4. – кажњавати
 scio, 4. scivi (scii), scitum – знати
 venio, 4. veni, ventum – доћи

Депонентни глаголи:

(ad)hortor, 1. (ad)hortatus sum – бодрити, охрабривати
 loquor, 3. locutus sum – говорити
 morior, 3. mortuus sum – умрети
 nascor, 3. natus sum – родити се
 patior, 3. passus sum – трпети, подносити
 sequor, 3. secutus sum – следити
 utor, 3. usus sum – користити се, служити се

Прилози:

bene – добро
 cotidie – свакодневно
 cras – сутра
 cur – зашто
 deinde – затим
 diu – дуго
 fere – готово, отприлике
 haud – не баш, не
 hodie – данас
 iam – већ
 ibi – онде, онда
 ita – тако
 magis – више
 nondum – још не
 numquam – никада
 nunc – сада
 olim – некада, једном
 postea – затим, после
 postremo – напоследку, коначно
 saepe – често
 satis – доста
 semper – увек
 tum – тада
 tunc – тада

Везници:

at – и
 atque – и
 aut – или
 autem – пак
 et – и
 etiam – такође
 nec – ни, нити
 neque – ни, нити
 sed – али

